

LITERATUURBULLETIN

Inhoud

Ontvangen/170

Recensies/171

Gabriël Van Damme

Belling, P., Bolter, F., Dankmeijer, P., Enders, M., Graglia, M., Kraan, K., Timmermanns, S., & Wilhelm, W. (2004). *Dubbel divers. Routeplanner voor het omgaan met seksuele diversiteit en cultuurverschillen in onderwijs en hulpverlening*/171

Kees van der Rhee

Chu, J.A., & Bowman, E.S. (Eds.) (2002). *Trauma and sexuality. The effects of childhood sexual, physical and emotional abuse on sexual identity and behavior*/172

Seksuologische Tijdschriften/175

Ontvangen

Kruijver, F.P.M. (2004). *Sex in the brain. Gender differences in the human hypothalamus and adjacent areas. Relationship to transsexualism, sexual orientation, sex hormone receptors and endocrine status*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, 280 pag. [Academisch Proefschrift].

Lubbers, L. (2004). *Politieke relaties. Cubaanse verhalen over de revolutie en prostitutie, over dollars en liefde*. Nijmegen: Centrum voor Vrouwenstudies, Katholieke Universiteit Nijmegen, 241 pag., • 12,50.

Mans, L., Dijkstra, A., & Lagro-Jansen, T. (2005). *Sekse en diversiteit in het professioneel handelen. 50 patiëntencasus voor het medisch onderwijs*. Nijmegen: Vrouwenstudies Medische Wetenschappen, UMC St. Radboud, 144 pag., • 15,00.

Philipse, M. (2005). *Predicting criminal recidivism. Empirical studies and clinical practice in forensic psychiatry*. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen, 188 pag. [Academisch Proefschrift].

Rijsingen, H. van (2005). *Seks: alles of niets. Vraagbaak voor mannen die weinig of geen zin in seks hebben. Vraagbaak voor mannen die verslaafd zijn aan seks*. Haarlem: Aramith, 286 pag., • 15,90.

liteit, subculturen, geschiedenis en cultuur, en religie.

Inhoudelijk is bij het schrijven van de teksten - zowel in de brochure als in de modules - uitstekend rekening gehouden met de doelgroep en de didactische doelstellingen van deze handleiding. De taal is eenvoudig maar helder, niet hoogdravend en met duidelijk geformuleerde omschrijvingen van de gehanteerde concepten, zodat alles goed te begrijpen is en dus bespreekbaar wordt. Er wordt met concrete voorbeelden gewerkt en details zijn aanwezig, maar je wordt er niet mee overladen. Een handleiding dus die inhoudelijk erg goed is, waarvan de aanpak in modules ze goed praktisch bruikbaar maakt, maar waarvan de gebruikte postervorm minder gemakkelijk hanteerbaar is.

Gabriël Van Damme, psycholoog

Chu, J.A., & Bowman, E.S. (Eds.) (2002). **Trauma and sexuality. The effects of childhood sexual, physical and emotional abuse on sexual identity and behavior.** New York: Haworth, 150 pag., US\$ 19,95.

Ruim 40% van de cliënten uit het recente onderzoek van de Rutgers Nisso Groep naar de hulpverlening aan slachtoffers van seksueel geweld, zegt dat de behandeling niet heeft bijgedragen aan een verbetering in hun seksueel functioneren (Höing et al., 2003). Aan dit onderzoeksproject werkten 135 slachtoffers van seksueel geweld mee, die door middel van vragenlijsten aangaven hoe ze hun gezondheidstoestand ervaren na de behandeling. Voor een groot gedeelte van de behandelde cliënten uit dit onderzoek heeft de behandeling dus geen effect gehad op hun seksualiteitsbeleving. De laatste jaren wordt benadrukt dat seksuele problemen als gevolg van seksueel geweld expliciet aandacht behoeven; seksuele problemen gaan niet vanzelf over wanneer in therapie het trauma wordt behandeld (Ensink, 2003). Sinds de tachtiger jaren is er een enorme groei in de wetenschappelijke aandacht voor trauma en seksueel misbruik; aandacht voor onder meer prevalentie, behandeling en de aard van de relatie tussen traumatische gebeurtenissen en psychische stoornissen (Nicolai, 2003). Hierbij is het opvallend dat de relatie tussen trauma en seksuele stoornissen betrekkelijk weinig wetenschappelijke aandacht heeft gekregen. Op welke wijze beïnvloeden seksueel traumatische ervaringen de seksualiteitsbeleving en het seksueel gedrag? Wat zijn de onderliggende mechanismen in de verstoorde seksualiteit als gevolg van (seksuele) traumata? Wat zijn hiervan de therapeutische implicaties? Op vragen als deze beoogt 'Trauma and sexuality' - een in boekvorm uitgebracht themanummer van het 'Journal of Trauma & Dissociation' - een antwoord te geven. Zoals bij veel boeken van de Amerikaanse uitgeverij Haworth is de omslag voorzien van 'ronkende' teksten ter aanprijzing van het boek: "UNIQUE.... Readers will become informed of the cutting edge of current work in the field of sexuality as it relates to trauma, which will help their work with trauma survivors. But more broadly, they will also become much more comfortable and empathic in discussing gender issues and much better equipped to

help heterosexual, gay, bisexual, or transgendered clients deal with sexual problems and develop sexual intimacy", schrijft Onno van der Hart op de achterflap. Voorafgaand aan een evaluatieve blik op dit boek, wordt eerst een globaal overzicht van de inhoud van de acht hoofdstukken ervan, gegeven.

Na een kort inleidend hoofdstuk van de beide redacteurs van het boek, James A. Chu en Elisabeth A. Bowman, presenteert in het tweede hoofdstuk Elisabeth F. Howell - directeur van het 'Institute for the Psychoanalytic Study of Trauma and Dissociation' in New York - een op trauma en dissociatie gebaseerde theorie over de vorming en reproductie van gender. 'Femininiteit' en 'masculiniteit' zijn in deze theorie direct of indirect het resultaat van trauma. 'Gegenderde' persoonlijkheidsstijlen zijn niet alleen het gevolg van trauma, maar worden geaccepteerde interactievormen op grond van indirect en anticipatoir trauma. De patronen hierbij verschillen voor mannen en vrouwen. Na kritiek op de academische genderstudies die trauma niet hebben opgenomen in hun theorievorming over gender, werkt de auteur de hierboven samengevatte theorie uit aan de hand van de gevorming van seksueel misbruikte meisjes en jongens. Als gevolgen van seksueel misbruik noemt ze hierbij onder meer: passiviteit, afhankelijkheid, masochisme, hulpeloosheid, en verleidelijkheid (aan femininiteit gekoppelde begrippen), en agressie en woede (aan masculiniteit gekoppelde begrippen).

Margo Rivera houdt in 'Informed and supportive treatment for lesbian, gay, bisexual and transgendered survivors' een pleidooi voor een therapeutische omgeving voor slachtoffers van seksueel geweld die niet aan de heteroseksuele norm voldoen, waarin de expressie van hun genderidentiteit en seksuele oriëntatie erkend en ondersteund wordt. De bepleite noodzaak van een therapeutische context waarin er op positieve, constructieve wijze aandacht is voor lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender cliënten, onderbouwt zij met onder meer een beschrijving van het voorkomen van heteroseksisme onder hulpverleners, de geïnternaliseerde homofobie en 'transfobie' bij cliënten, en de betekenis van dissociatieve symptomen bij slachtoffers van seksueel geweld voor de ontwikkeling van hun seksualiteit, seksuele oriëntatie en genderidentiteit.

Gold en Seifer presenteren in het vierde hoofdstuk een behandelmodel voor seksverslaving, waarbij zij een verband veronderstellen tussen dissociatie en seksverslaving. De auteurs gebruiken de term 'Sexual Addiction/Compulsivity' als compromistterm in de discussie over de aard van deze stoornis; in het wetenschappelijke debat over de aard van deze aandoening wordt door sommigen gesproken van een verslaving, door anderen van een obsessief-compulsieve stoornis, en door weer anderen van een stoornis in de impulscontrole. De rol van dissociatie bij seksverslaving baseren ze onder meer op observaties bij hun (in de jeugd seksueel getraumatiseerde) cliënten met seksverslaving. Het viel hen bij deze cliënten op dat hun seksuele ervaringen niet bevredigend waren, dat ze zich daar voor de behandeling niet bewust van waren, dat ze vaak geen herinnering meer hadden aan (zelfs recente) seksuele ervaringen, dat in het seks-

den voorafgaand aan het onderzoek. Zij plaatsen hun bevindingen in de context van hiv/aids en veronderstellen dat het reduceren van traumagerelateerde symptomen onder besmette volwassenen een effectieve hiv-preventie interventie zou kunnen zijn.

Op basis van klinische ervaring stelt Colin Ross - directeur van het 'Colin A. Ross Institute for Psychological Trauma' - in het laatste, opiniërende hoofdstuk dat een hoog percentage van de patiënten die in behandeling zijn bij dit trauma-instituut overwegend of exclusief homoseksueel of lesbisch zijn. Deze klinische observatie vult hij aan met een kleinschalig onderzoek bij 34 patiënten (allen gediagnosticeerd met een dissociatieve stoornis of een post traumatische stressstoornis) van dit instituut. Uit dit "informele" onderzoek kwam naar voren dat 40% van de mannen die deelnamen aan dit onderzoek biseksueel, en 17 % van de vrouwen biseksueel of overwegend homoseksueel waren. Het percentage homo- of biseksuele patiënten is veel hoger dan dat in de algemene bevolking. Ross noemt hierbij een percentage van 4%. Een veelheid aan hypothesen over de dynamiek achter deze oververtegenwoordiging van homoseksuele patiënten, leidt tot de veronderstelling dat het hoge percentage patiënten met een homoseksuele oriëntatie traumagerelateerd is. De relatie tussen het ervaren trauma en de seksuele oriëntatie werkt hij uit door middel van verschillende klinische hypothesen, waarin de vorming van 'alters' bij dissociatieve stoornissen, identificatie met de agressor en reactie formatie centrale thema's zijn. Het hoofdstuk eindigt met een - weinig verrassend - pleidooi voor verder onderzoek en discussie.

Beantwoordt dit boek aan de 'ronkende' pretenties die de flaptekst de lezer voorhoudt? Alle hoofdstukken in het boek behandelen terreinen waarop trauma en seksualiteit elkaar ontmoeten. De klinische implicaties zijn vaak summier uitgewerkt, maar nuttig bij het werken met slachtoffers van seksueel geweld. De toegankelijkheid van de hoofdstukken is zeer verschillend, maar het boek als geheel is een belangrijke bijdrage aan de theorievorming over seksualiteit en trauma. In concluderende termen: een boek om aan te bevelen aan alle therapeuten die werken met slachtoffers van seksueel geweld.

Kees van der Rhee, psycholoog

Literatuur

- Ensink, B. (2003). Seksuele trauma's. Implicaties en therapeutische protocollen. In N. Nicolai (Red.) *Handboek psychotherapie na seksueel geweld* (pp. 49-62). Utrecht: De Tijdstroom.
- Höing, M., van Engen, A., Ensink, B., Vennix, P., & Vanwesenbeeck, I. (2003). *Een inventarisatie en kwaliteitsevaluatie van de behandeling van slachtoffers van seksueel geweld in de GGZ en de vrouwenopvang in Nederland*. Delft: Eburon.
- Nicolai, N. (2003). Introductie. In N. Nicolai (Red.) *Handboek psychotherapie na seksueel geweld* (pp. 9-17). Utrecht: De Tijdstroom.

Comparative study on evaluation methods for serum testosterone level for PADAM diagnosis
A. Tsujimura, K. Matsumiya, Y. Miyagawa, T. Takao, K. Fujita, S. Takada, M. Koga, A. Iwasa, M. Takeyama, & A. Okuyama 259

Sildenafil in the treatment of erectile dysfunction in men with diabetes: Demand, efficacy and patient satisfaction
L. Behrend, J. Vibe-Petersen, & H. Perrild 264

Evidence for the presence and functioning of the spinal generator for ejaculation in the neonatal male rat
M. Carro-Juárez, & G. Rodríguez-Manzo 270

Incidence of extragenital vascular disease in patients with erectile dysfunction of arterial origin
E. Vicari, G. Arcidiacono, L. Di Pino, S. Signorelli, A. Arancio, F. Sorrentino, C. Battiato, R. D'Agata, & A.E. Calogero 277

Intrinsa fails to impress FDA advisory panel
R.F. Spark 283

Development of the vaginal photoplethysmograph
J.H. Geer 285

Circulating endothelial progenitor cells in subjects with erectile dysfunction
C. Foresta, N. Caretta, A. Lana, A. Cabrelle, G. Palù, & A. Ferlin 288

Failure of the Ambicor® inflatable penile prosthesis to deflate
A.M. Murphy, & M. O'Leary 291

Unresolved priapism secondary to tamsulosin
A. Pahuja, J. Bashir, E.M. Williamson, & N. Barber 293

Traumatic intracorporeal septal avulsion resulting in cavernous veno-occlusive dysfunction
T. Walsh, K. Tran, R. Berger, & H. Wessells 295

Successful treatment of retrograde ejaculation with the 1-adrenergic agonist methoxamine: Case study
P.A. Tomasi, G. Fanciulli, & G. Delitala 297

Priapism due to sacrococcygeal chordoma metastasis treated with radiation therapy
N. Mondaini, A. Mondaini, L. Mondaini, L. Livi, G. Giubilei, & R. Ponchietti 300

Retrieval of inflatable penile prosthesis reservoir from the bladder
J. Brusky, A. Dikranin, & S. Aboseif 302

High-flow priapism (HFP) secondary to Nesbit operation: Management by percutaneous embolization and colour Doppler-guided compression
G. Liguori, G. Garaffa, C. Trombetta, M. Capone, M. Bertolotto, F. Pozzi-Mucelli, & E. Belgrano 304

International Journal of Impotence Research, 2005, 17, (4)

The Sexual Health Inventory for Men (SHIM): A 5-year review of research and clinical experience
J.C. Cappelleri, & R.C. Rosen 307

3',5'-Cyclic nucleotide phosphodiesterase 11A: Localization in human tissues
K. Loughney, J. Taylor, & V.A. Florio 320

Water-soluble lipopolymer as a gene carrier to corpus cavernosum
M. Lee, J.-K. Ryu, S.-M. Oh, E. Lee, H.-Y. Shin, S.U. Song, S.W. Kim, & J.-K. Suh 326

Are questions on both achieving and maintaining an erection needed to define erectile dysfunction?
J. Koskimäki, J. Häkkinen, M. Hakama, H. Huhtala, T.L.J. Tammela, & R. Shiri 335

Efficacy of sildenafil as the first-step therapeutic tool for Japanese patients with erectile dysfunction
A. Ochiai, Y. Naya, J. Soh, Y. Ishida, Y. Mizutani, A. Kawachi, T. Fujiwara, & T. Miki 339

Assessment of sexual functions in patients with chronic liver disease
I. Simsek, G. Aslan, M. Akarsu, H. Koseoglu, & A. Esen 343

A prospective randomized study to optimize the dosage of trimix ingredients and compare its efficacy and safety with prostaglandin E1
R. Seyam, K. Mohamed, A. Al Akhras, & H. Rashwan 346

Combining programmed intracavernous PGE1 injections and sildenafil on demand to salvage sildenafil nonresponders
P. Gutierrez, P. Hernandez, & M. Mas 354

Do sexual dysfunctions get better during dialysis? Results of a six-month prospective follow-up study from Turkey
A. Soykan, H. Boztas, S. Kutlay, E. Ince, G. Nergizoglu, A.Y. Dileköz, & O. Berksun 359

Erectile dysfunction and HTLV-1 infection: A silent problem
N. Castro, P. Oliveira, D. Freitas, W. Rodrigues, A. Muniz, & E. Carvalho 364

Correlation between LUTS (AUA-SS) and erectile dysfunction (SHIM) in an age-matched racially diverse male population: Data from the Prostate Cancer Awareness Week (PCAW)
A. Barqawi, C. O'Donnell, R. Kumar, H. Koul, & E.D. Crawford 370

Commentary on androgen deficiency in women and the FDA advisory board's recent decision to request more safety data
A. Guay 375

PDE-5 inhibitor, Vardenafil, increases circulating progenitor cells in humans
C. Foresta, A. Lana, A. Cabrelle, M. Ferigo, N. Caretta, A. Garolla, G. Palù, & A. Ferlin 377

Erectile dysfunction: To prescribe or not to prescribe?
F. Bianchi-Demicheli, S. Ortigue, D. De Ziegler, C. Damsa, & L. Sekoranja 381

Transient global amnesia after intake of tadalafil, a PDE-5 inhibitor: A possible association?
J. Schiefer, & R. Sparing 383

Inhibition of phosphodiesterase 11 (PDE11) impacts on sperm quality
G. Pomara, & G. Morelli 385

Comment on: 'Inhibition of phosphodiesterase 11 (PDE11) impacts on sperm quality'
J.L. Weeks 387

Let's make NO mistake!
S. Celtek 388

Journal of the History of Sexuality, 2004, 13, (2)

"Wearing out a pair of fool's shoes": Sexual advice for youth in Holland's Golden Age
B.B. Roberts, L.F. Groenendijk 139

William Acton's antipodean disciples: A colonial perspective on his theories of Male Sexual (Dys)function
R. Darby 157

"This intricate commerce of souls": The origins and some early expressions of Lytton Strachey's Ethics
T. Avery 183

The politics of sexual knowledge: The origins of Ireland's containment culture and "The Carrigan Report" (1931)
J.M. Smith 208

Journal of the History of Sexuality, 2004, 13, (3)

Philosophy in the English boudoir
I. Crozier 275

- The burden of premature ejaculation: The patient's perspective
M. Sotomayor 110

Journal of Sexual Medicine, 2005, 2, (4)

- It takes a society to raise a journal: Happy first birthday
I. Goldstein 457
- Sensitivity of the psychological and interpersonal relationship scales to oral therapies for erectile dysfunction
R. Rosen, G. Broderick, R. Shabsigh, R. Swindle, D. Lockhart, & A. Cameron 461
- The use of the sexual function questionnaire as a screening tool for women with sexual dysfunction
F. Quirk, S. Haughie, & T. Symonds 469
- Cyclic nucleotide signaling in cavernous smooth muscle
C.-S. Lin, G. Lin, & T.F. Lue 478
- A multinational population survey of intravaginal ejaculation latency time
M.D. Waldinger, P. Quinn, M. Dilleen, R. Mundayat, D.H. Schweitzer, & M. Boolell 492
- Proposal for a definition of lifelong premature ejaculation based on epidemiological stopwatch data
M.D. Waldinger, A.H. Zwinderman, B. Olivier, & D.H. Schweitzer 498
- Premature ejaculation: Does country of origin tell us anything about etiology?
D. Richardson, & D. Goldmeier 508
- Successful withdrawal of oral long-acting nitrates to facilitate phosphodiesterase type 5 inhibitor use in stable coronary disease patients with erectile dysfunction
G. Jackson, E. Martin, E. McGing, & A. Cooper 513
- The efficacy of tadalafil in clinical populations
R.W. Lewis, R. Sadovsky, I. Eardley, M. O'Leary, A. Seftel, W.C. Wang, W. Shen, D.J. Walker, D.G. Wong, & S. Ahuja 517
- The use of an erectogenic pharmacotherapy regimen following radical prostatectomy improves recovery of spontaneous erectile function
J. Mulhall, S. Land, M. Parker, W. Bedford Waters, & R.C. Flanigan 532
- Invited comments on Mulhall et al. The use of an erectogenic pharmacotherapy regimen following radical prostatectomy improves recovery of spontaneous erectile function
R. Devere-White 540
- Invited comments on Mulhall et al. The use of an erectogenic pharmacotherapy regimen following radical prostatectomy improves recovery of spontaneous erectile function
A.L. Burnett 540
- Author's Response
J.P. Mulhall 541
- Association between erectile dysfunction and sleep disorders measured by self-assessment questionnaires in adult men
R. Heruti, T. Shochat, D. Tekes-Manova, I. Ashkenazi, & D. Justo 543
- Pattern of endocrinal changes in patients with sexual dysfunction
A.I. El-Sakka, H.M. Hassoba, H.M. Sayed, & K.A. Tayeb 551
- Testosterone therapy can enhance erectile function response to sildenafil in patients with PADAM: A pilot study
R. Shamloul, H. Ghanem, I. Fahmy, A. El-Meleigy, S. Ashoor, A. Elnashaar, & I. Kamel 559
- Antibiotic coating reduces penile prosthesis infection
D. Droggin, R. Shabsigh, & A.G. Anastasiadis 565

- A history of sexual medicine in the United Kingdom
J. Bancroft 569
- Association between erectile dysfunction and coronary artery disease: A case report study
P. Montorsi, P.M. Ravagnani, S. Galli, A. Briganti, A. Salonia, F. Dehò, C. Schulman, & F. Montorsi 575

Sex Roles, 2005, 52, (7-8)

- Development of the conformity to feminine norms inventory
J.R. Mahalik, E.B. Morray, & A. Coonerty-Femiano 17
- Maintaining the double standard: Portrayals of age and gender in popular films
M.M. Lauzen, & D.M. Dozier 437
- The language of love: Sex, sexual orientation, and language use in online personal advertisements
C.J. Groom, & J.W. Pennebaker 447
- Relationships between men's and women's body image and their psychological, social, and sexual functioning
T.E. Davison, & M.P. McCabe 463
- Variation in the application of the "promiscuous female" stereotype and the nature of the application domain: Influences on sexual harassment judgments after exposure to the Jerry Springer Show
T. Ferguson, J. Berlin, & E. Noles 477
- Stereotype threat in men on a test of social sensitivity
A.M. Koenig, & A.H. Eagly 489
- Preschool children's pretend and physical play and sex of play partner: Connections to peer competence
M.J. Colwell, & E.W. Lindsey 497
- On the gendered nature of mobile phone culture in Israel
D. Lemish, & A.A. Cohen 511
- More spousal support for men than for women: A comparison of sources and types of support
R. Schwarzer, & B. Gutiérrez-Doña 523
- Gender roles: An examination of the hopes and expectations of the next generation of managers in Canada and China
C.A. McKeen 533
- Players' gender and male referees' decisions about aggression in French soccer: A preliminary study
G. Coulomb-Cabagno, O. Rasclé, & N. Souchon 547

Sex Roles, 2005, 52, (9-10)

- Money, housework, sex, and conflict: Same-sex couples in civil unions, those not in civil unions, and heterosexual married siblings
S.E. Solomon, E.D. Rothblum, & K.F. Balsam 561
- The role of husbands' and wives' emotional expressivity in the marital relationship
A.J. Rauer, & B.L. Volling 577
- Ambivalent sexism and relationship patterns among women and men in Ukraine
O. Yakushko 589
- Do parents' academic gender stereotypes influence whether they intrude on their children's homework?
R. Bhanot, & J. Jovanovic 597
- Accounting for HIV risk among men on methadone
J. Fontdevila, N. El-Bassel, & L. Gilbert 609
- Adolescents' perceptions of masculine and feminine values in sport and physical education: A study of gender differences
A. Torhild Klomsten, H.W. Marsh, & E.M. Skaalvik 625
- Male body depilation: Prevalence and associated features of body hair removal
M. Boroughs, G. Cafri, & J.K. Thompson 637

Sexuality and Disability, 2005, 23, (2)

From the editor: In search of the female viagra
S.H. Ducharmes 47

The effectiveness of a sexuality training program for the interdisciplinary spinal cord injury rehabilitation team
P. Fronek, S. Booth, & M. Kendall 51

Declines in satisfaction with physical intimacy predict caregiver perceptions of overall relationship loss: A study of elderly caregiving spousal dyads
R.N. Doris Svetlik, W.K. Dooley, & M.F. Weiner 65

Sexual rehabilitation services after spinal cord injury: What do women want?
R.Q. Leibowitz 81

Correlation between angiotensin converting enzyme I/D polymorphism and erectile dysfunction: An appraisal
V. Wiwanitkit 109